

Кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка
(м. Дрогобич, Україна) E-mail: f_anna_v@ukr.net

НАРОДОЗНАВСТВО ЯК ЗАСІБ ПІЗНАВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті аналізується вплив засобів народознавства на формування пізнавальних здібностей дітей старшого дошкільного віку; акцентується на тому, що для дошкільника народознавство, з одного боку, є предметом вивчення (дитина засвоює знання про етнічне довкілля), а з іншого – засобом пізнання світу; підкреслюється доцільність використання вихователем засобів народознавства на заняттях з різних розділів програми (математики, природи, розвитку мовлення, образотворчої діяльності, художньої праці, музики, фізичного виховання та ін.), з метою успішного розв'язання завдань пізнавального розвитку дітей.

Мета роботи. Розкриття ролі засобів народознавства у пізнавальному розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Методологія. Аналіз і синтез, систематизація та узагальнення теоретико-методичних даних, представлених у науковій літературі.

Наукова новизна. У статті акцентується увага на можливостях народознавчих засобів у пізнавальному розвитку старших дошкільників; обґрунтовуються поради вихователям щодо покращення цього процесу в умовах закладу дошкільної освіти.

Висновки. Доведено, що народознавчі засоби сприяють глибшому пізнанню світу дітьми, усвідомленню ними своєї належності до українського народу, розумінню історії, традицій, розрізненню особливостей народних ремесел та іграшок, вивченню пісень, танців, засвоєнню яскравої, барвистої мови, розширенню мовленнєвого запасу, розвитку сприймання, пам'яті, уваги, мислення, уваги та ін.

Рідна мова, фольклор, рідна історія, краєзнавство, родовід, родинно-побутова культура, природа рідного краю, народні традиції, звичаї, свята, обряди, народний календар, народне мистецтво, ремесла, народні ігри та забави, народна іграшка, національна символіка – засоби, які мають важливе значення для пізнавального розвитку дітей старшого дошкільного віку. Поряд з цим, для дошкільників народознавство є предметом вивчення – вони засвоюють знання про етнічне, соціальне, предметне і природне довкілля.

Ключові слова: діти старшого дошкільного віку, пізнавальний розвиток, засоби навчання, народознавство, народознавчі засоби.

Постановка проблеми. Пізнавальна активність є необхідною умовою формування розумових здібностей дошкільників, їх самостійності, ініціативності. Йдеться про збагачення пізнавального досвіду малюків, удосконалення вміння спілкуватися з незнайомими людьми, експериментувати, адекватно поводитися у різних життєвих обставинах, формування навичок практичного життя. Такі завдання реалізують дорослі, що оточують дитину.

Зокрема, працівники закладів дошкільної освіти створюють умови для самореалізації особистості дитини, формуючи у неї вміння пізнавати довкілля, себе, інших людей і практично застосовувати набуті знання. Важливим є своєчасне врахування сенситивних періодів дошкільного дитинства для розвитку психічних функцій (сприймання, мовлення, пам'яті, мислення, уваги, уваги та ін.) та пізнавальних можливостей дітей. Особливе місце у пізнавальному розвитку має старший дошкільний вік – період підготовки дитини до школи, пов'язаний зі зміною провідної діяльності дитини (ігрова діяльність поступово змінюється навчальною (пізнавальною)). Відтак успіх і якість цієї підготовки залежить від розвитку інтелекту дитини та ефективності пізнавальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зазначене обумовлює пильну увагу дослідників до процесу пізнання, зокрема, пізнавальних потреб, інтересів, допитливості дітей дошкільного віку.

Важливе значення у цьому контексті має дослідження особливостей пізнавального розвитку, що здійснюють А. Богуш, Н. Гавриш [4], О. Ковшар [5], С. Ладивір [6], Т. Піроженко [7], О. Салабай, В. Суржанська, І. Товкач [9] та ін.

Важливість проблеми зростає у зв'язку з вимогами сьогодення, новими підходами до розвитку і вихованні дітей: індивідуалізації, гуманізації, націоналізації, диференціації, комп'ютеризації, інтенсифікації дошкільної освіти. Зокрема, науковці (О. Березюк [1], [2], Т. Муравська [1], В. Скрипник, О. Стращенко, О. Хоменко та ін.) зосереджуються на народознавчих аспектах освітнього процесу, оскільки у ньому мають реалізуватись національні прагнення та інтереси дошкільників. Тому наголошують, що пізнавальну активність дітей слід розвивати поряд з бажанням якомога більше дізнатися про свою рідну Батьківщину, її народ. Щоби по-справжньому пізнати свій рідний народ, а також й інші народи, необхідно вивчати їхню мову, історію, культуру.

Мета дослідження – охарактеризувати роль засобів народознавства у пізнавальному розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Методологія. Аналіз і синтез, систематизація та узагальнення теоретико-методичних даних, представлених у науковій літературі.

Наукова новизна. У статті акцентується увага на можливостях народознавчих засобів у пізнавальному розвитку старших дошкільників; обґрунтовуються поради вихователям щодо покращення цього процесу в умовах закладу дошкільної освіти.

Результати дослідження. Аналізуючи зміст пізнавального розвитку старших дошкільників, розуміємо, що нормативні програми розвитку [3], [7] орієнтують вихователів на засвоєння дітьми уявлень про культуру, традиції українського народу. Зокрема, підрозділ «Народознавство» передбачає вивчення дошкільниками сімейних та родинних традицій, особливостей української оселі, рідного краю, народного одягу, народної іграшки, календарно-обрядових свят, національної кухні, народних ремесел та ін. [3, с. 188–192]. Підрозділ спрямовано на пізнавальний розвиток старших дошкільників, поглиблення знань про рідний край, рідний народ, особливості його побуту і праці, збудження пізнавального інтересу, відчуття захоплення і любові до того довкілля, збагачення уявлень дітей про регіон, його історичні пам'ятки, бажання пізнати його ближче. Тобто у закладах дошкільної освіти діти повинні ознайомлюватися з елементами народознавства (системою знань про народ, його культуру, традиції, звичаї, побут, особливості трудової діяльності, світогляд, історико-культурний досвід, родовід, спосіб життя і виховання, рідний край) та поглиблювати знання про етнічне довкілля.

Дошкільник розвивається, навчається, виховується у довкіллі під впливом різних засобів. Засоби – це способи, прийоми, спеціальні дії, що дають можливість щось здійснити; а також, це предмети, об'єкти і процеси, що слугують джерелом навчальної інформації та інструментами для засвоєння нових знань. Серед засобів пізнавального розвитку значущими є народознавчі: рідна мова, рідна історія, природа рідного краю, родовід, фольклор, народний календар, національна символіка, національні традиції, звичаї і обряди, народне житло, національний одяг, народні ігри та ін.

Народознавчі засоби охоплюють усе життя дитини. Задля їхнього успішного використання в освітньому процесі, науковці виокремлюють такі принципи:

- природовідповідності, який враховує багатогранність і цілісність природи особистості дитини;
- народності, спрямований на прилучення дітей до цінностей народу, його традицій, моралі, практичних дій, які віддзеркалюють матеріальне й духовне буття, історичне й культурне минуле та сучасне рідного народу;
- гуманізації, спрямованого на демократизацію й гуманізацію життя в закладах освіти;
- індивідуалізації, за якого створюються умови для всебічного впливу на особистість, глибокого знання її душі, рівня сформованості якостей її характеру для виховання свідомої, самобутньої й волелюбної індивідуальності;
- культуровідповідності передбачає нерозривний зв'язок освітнього процесу з культурними надбаннями народу; формування знань з урахуванням особливостей регіону, віросповідання, культури особистості [1].

Інакше кажучи, для дошкільника народознавство, з одного боку, є предметом вивчення (дитина засвоює знання про етнічне довкілля), а з іншого – засобом пізнання світу.

У цілому пізнавальний розвиток дітей здійснюється в загальній системі виховання на заняттях, в іграх, праці, у спілкуванні. Види організованої діяльності спрямовані на передачу педагогом дитині знань, умінь, навичок, що сприяє збагаченню дитини, формуванню у неї допитливості, самостійності, здатності до спільної координованої діяльності. Важливо вчити дитину спостерігати, концентрувати увагу, порівнювати, розмірковувати, виробляти самостійні судження, висувати елементарні припущення.

Елементи народознавства та його засоби використовуються на заняттях з різних розділів програми, зокрема на заняттях із: ознайомлення дітей з довкіллям (народні іграшки, національний посуд, одяг, їжа, взуття, символи, рід, родовід, Україна); математики (народна математика, народні одиниці вимірювання, геометричні фігури на виробих народних майстрів, лічилки), природи (рідна природа, сезонні свята, обряди, народний календар, прикмети); розвитку мовлення (потішки, коласанки, казки, легенди, оповідання українських письменників, прислів'я, приказки, загадки, заклички); образотворчої

діяльності (народні промисли, розписи, ткацтво, вишивка, скульптура, мистецтво); художньої праці (виготовлення виробів із глини, тіста, вишивання, виготовлення народної іграшки); музики (пісні, танці, свята, розваги), фізичного виховання (рухливі ігри хороводи, спортивні розваги) та ін.

Розглянемо детальніше засоби народознавства, які доцільно використовувати з метою пізнавального розвитку старших дошкільників.

Рідна мова. Пізнання довкілля здійснюється через обмін думками. Дітям подобається, коли з ними спілкуються, відповідають на їхні запитання. Через мову відбувається свідоме осягнення дійсності.

Скарбниця виразливих засобів мови практично невичерпна, оскільки вона надзвичайно багата лексично, граматично та інтонаційно. Засоби пізнавального розвитку перевірені багаторічним досвідом поколінь: пісні, потішки, пестушки, примовки, каламбури, загадки, перекази, легенди, оповідання, думи, байки, коломийки, частівки, прислів'я, приказки, сміховинки. Власне фольклор узагальнює багатовіковий людський досвід, є носієм і втіленням народної мудрості, народного світогляду, його ідеалів. Коли говорять про засоби народознавства, то поряд із термінами – усна народна творчість, фольклор, використовують такі – народна поезія, народна словесність, народна поетична творчість. Розрізняють фольклор прозовий (казки, легенди, перекази, оповідання, прислів'я, приказки, загадки, замовляння, голосіння тощо) і поетичний (пісні календарно-обрядові, родинно-побутові, обжинкові, історичні, ліричні, жартівливі, кобзарські та ін., колядки, щедрівки, веснянки, думи, биліни тощо, а також народна драма (вертеп)) [2].

У думках, піснях, прислів'ях і приказках, скоромовках, лічилках – першовитоки оригінального світосприймання, самобутнього тлумачення явищ природи і людського життя українського народу. У них ототожнюється народне, просте та дитяче. Психологічне значення народних текстів пов'язане з їхньою магічною силою. Фольклорні образи, завдяки словесним формулам, легко проникають в глибини дитячої душі, у її несвідомі шари [8].

Могутній пізнавальний потенціал мають українські казки, легенди, притчі, міфи як засоби народної міфології. Вони стимулюють розвиток думки, надають життєвої сили, допомагають зберігати і зміцнювати історію. Особливо легко сприймаються дошкільниками віршовані твори. Відзначимо, зокрема, роль українських лічилок, потішок, пісень у пізнавальному розвитку малюків. Для них характерні висока художня досконалість, влучність епітетів і метафор, милозвучність; вони сприяють розвитку мовного слуху дитини, тонко розкривають довкілля, заохочують дитину до самостійної пізнавальної діяльності та логічного мислення [4], [8].

Рідна історія, краєзнавство. Ознайомлюючись з подвигами козаків, легендами, історичними піснями, у дітей розвивається історична пам'ять. Старші дошкільники цілком спроможні сприймати історичні знання. Тому їх знайомлять історичними подіями, що відбувалися в часи Київської Русі, зокрема через «Історію України для дітей» Антіна Лотоцького. Засоби історії розширюють знання старших дошкільників про Україну. Діти можуть пізнати культуру, природу рідного краю, знайомляться з найближчим довкіллям (селом, містом, вулицею), що своєю чергою сприяє розвитку сприймання, пам'яті, уваги, підтриманню пізнавального інтересу, допитливості.

Беручи активну участь у краєзнавчій роботі, діти прилучаються до героїки минулих епох, трудових подвигів, справ і мистецьких традицій дідів, прадідів, їхнього подвижництва, засвоюють регіональні особливості національного життя (етнографічні, фольклорні, мовні тощо). Поступово стежинкою рідного краю дошкільників ведуть до столиці України – Києва, потім до інших міст. Діти можуть засвоювати знання про заснування міста Львів, період козацтва, пам'ятки національної історії: Києво-Печерська лавра, Золоті ворота, Софійський собор, Канів, Тарасова гора, Запорізька Січ, Хортиця та ін. [3, 190].

Родовід, родинно-побутова культура. Засоби народної культури несуть інформацію про сімейні свята, родовід, родинні традиції, житло українців, народну кухню та ін. Діти усвідомлюють родинні зв'язки, вчать шанобливо ставитися до старших, пізнають особливості оформлення хати (кімнати, квартири), національного одягу (закріплюють назви кольорів, барв, візерунків, знають що таке вишита сорочка, намисто, кожух, хустка, вінок і т.д.), вивчають страви національної кухні (борщ, його складники, узвар, вареники, хліб), етикет, норми моралі та ін. Основою родинної побутової культури є глибока материнська і батьківська любов до дітей, шанобливе ставлення до бабусі і дідуся, інших родичів, прив'язаність до отчого дому, дбайливе ставлення до природи, людей інших національностей. На конкретному матеріалі, через предмети матеріальної та духовної культури, у дітей формується первісне, історичне уявлення про життя та побут народу, його національні риси, ремесла і т. д.

Природа рідного краю своєю різноманітністю змалечку привертає увагу дітей, збагачує їх, стає джерелом радісних відкриттів і переживань, формує допитливість, стійкий пізнавальний інтерес до довкілля. Природа – це жива лабораторія, де можна досліджувати, спостерігати, порівнювати, узагальнювати, вивчати життя її мешканців. Пізнавальна діяльність у природі має особливе значення для розвитку мислення дитини, формування перших наукових понять. Через природу збагачується чуттєвий досвід, розвиваються пізнавальні інтереси, дошкільники вчать класифікувати об'єкти природи (рослини, тварини, птахи, звірі та ін.), ознайомлюються з живою / не живою природою, засвоюють знання про основні екологічні чинники розвитку живої природи (світло, температура, волога та ін.) та

взаємозв'язки у природі. Берегти та пізнавати природу, її особливості, закони розвитку вчать народні прикмети, вірування, оскільки є складовою частиною багатьох галузей народних знань [4].

Народні традиції, звичаї, свята бувають родинні, регіональні і загальнонаціональні. Вони об'єднують минуле і майбутнє народу, старші і молодші покоління. Через ці засоби народознавства українці відтворюють себе, свою духовну народну культуру. Тісно з традиціями пов'язаний народний календар – система історично обумовлених дат, подій, свят, звичаїв і обрядів, прикмет, вірувань, які в певній послідовності відзначаються народом упродовж року. Це енциклопедія життя, трудової діяльності, культури, побуту і дозвілля народу. Зміст народного календаря мудро спрямований на пізнавальний розвиток дитини, зокрема розширення її уявлень про свята (Різдво, Йордан, Стрітіння, Великдень, Спаса та ін.), звичаї та обряди.

Народні ремесла – ще один засіб, що сприяє пізнавальному розвитку дошкільників. Декоративна творчість українського народу (різьблення, вишивка, вибійка, художня обробка шкіри, металу, кераміка, килимарство, лозоплетіння, ткацтво, гончарство, писанкарство) сьогодні переживає період свого відродження. Ознайомлення дітей з яворівськими різьбленими писанками, забавками, іншими дерев'яними виробами та виробами з лози, рогоди (кошечки, кобельки, тара для збіжжя, капелюхи тощо) сприяє розширенню знань про побут українського народу. Засвоєння нових понять відбувається через ознайомлення з керамічними виробами (до прикладу, гаварецька кераміка Львівщини має чорний, задимлений колір), з вишиванками (хрестиком та низинкою; кольори різнобарвні, але переважають чорні та червоні; орнамент – геометричний, рослинний), скляним посудом, бондарством (виготовлення бочок), золотництвом та виготовленням годинників тощо.

Народна іграшка народжувалась у зв'язку з природною потребою дитини пізнавати світ, творчо і самостійно його осмислювати. Наслідування дорослих у трудовій і побутовій діяльності, звичаєво-обрядових дійствах є основним змістом іграшки. Українська народна іграшка несе доступні знання про працю, відпочинок людей, їхній побут, мистецтво, життя загалом [10].

Особливе місце для розумового розвитку мають «мороки» – група оригінальних народних іграшок і речей для розвитку мислення, винахідливості й уяви. Здавна такі іграшки виготовлялися здебільшого технікою різьблення й профілювання. Зазвичай складені з окремих елементів – планочок чи брусочків, які, якщо їх скласти до купи, утворювали певні фігури, наприклад, «віночок», «хрести» або «морока-ланцюг».

Тісно з іграшкою пов'язані *народні ігри та забави* – засоби народознавства, що охоплюють найрізноманітніші аспекти народної дидактики: народознавчий, мовленнєвий, пізнавальний, розважальний, оздоровчий тощо. Народні ігри супроводжують свята та національні обряди. У них, як правило, має місце активна співдія, обмін досвідом. Це викликає в дітей особливий пізнавальний інтерес до гри. У процесі ігрової діяльності зміцнюються стосунки, діти вчаться організовано діяти, володіти собою, підкорятись загальним вимогам. Народні ігри стимулюють ініціативу, винахідливість, формують організаторські здібності. У грі діти пізнають життя і самих себе. Тут в єдине ціле поєднується слово, рух, пісня, що має важливе значення для пізнавального розвитку. Творчий характер окремих народних ігор дає змогу дитині повніше проявляти свої уявлення про довкілля, ставлення до оточуючого світу [2, 9–10].

Національна символіка виконує історично-важливу функцію консолідації нації в єдину спільноту. На заняттях діти ознайомлюються з державними символами (герб, прапор, гімн) та їх історією, народними національними оберегами (калина, верба, тополя, віночок, рушник тощо). Така символіка відображає державну, політичну, економічну і національну незалежність України, дає змогу дітям розуміти сутність поняття держава. Малюкам показують на глобусі і на мапі контури нашої держави, пропонують порівняти з іншими країнами.

Отож, у пізнавальному розвитку старших дошкільників важливим є засоби народознавства – предмети матеріальної та духовної культури: іграшки, витвори декоративного мистецтва, усна народна творчість (народні пісні, танці, загадки), традиції, обряди, свята тощо.

Оскільки народознавча робота здебільшого асоціюється з патріотичним вихованням, то на нашу думку, потрібно посилити розв'язання пізнавальних завдань у цьому процесі. Зокрема, вихователі необхідно:

- стимулювати пізнавальну активність дітей, вирішувати пізнавальні задачі різного рівня складності, а також практикувати пошукові завдання й ситуації, формувати стійкий інтерес до історії, особливостей, неповторності свого рідного краю, бажання пізнати їх глибше;

- створювати умови для дослідництва, експериментування, самостійної практичної діяльності, задовольняти запити, відповідаючи на численні запитання, підтримувати прагнення пізнати етнічне довкілля, свій народ, національні звичаї, традиції;

- розвивати мислення, вчити дітей узагальнювати, групувати, укладати серії предметів за певними ознаками, лічити і співставляти, використовуючи як реальні предмети, так і їх зображення, зокрема народознавчі засоби, формувати вміння аналізувати, співставляти, робити висновки;

- проводити якісне та неупереджене оцінювання результатів пізнання; спеціальну спрямованість на формування компонентів пізнавальної діяльності: самоконтролю, самооцінки, творчості [9].

Висновки. Таким чином, завдяки народознавчим засобам діти глибше пізнають світ, своє оточення, усвідомлюють свою належність до українського народу, розуміють його історію, традиції, вчаться розрізняти особливості народних ремесел, іграшок, пісень, танців, засвоюють яскраву, барвисту мову, розширюють мовленнєвий запас, розвивають сприймання, пам'ять, уяву, мислення, увагу, здійснюють розумові операції.

Елементи народознавства та його засоби використовуються на заняттях з різних розділів програми, зокрема із: ознайомлення дітей з довкіллям, математики, природи, розвитку мовлення, образотворчої діяльності, художньої праці, музики, фізичного виховання та ін.

Рідна мова, фольклор, рідна історія, краєзнавство, родовід, родинно-побутова культура, природа рідного краю, народні традиції, звичаї, свята, обряди, народний календар, народне мистецтво, ремесла, народні ігри та забави, народна іграшка, національна символіка – інструменти, що мають важливе значення для пізнавального розвитку дітей старшого дошкільного віку. Поряд з цим, народознавство є предметом вивчення для дошкільників. Діти засвоюють знання про етнічне, соціальне, предметне і природне довкілля.

References

1. Березюк О., Муравська Т. Принципи та педагогічні умови формування естетичної компетентності школяра засобами народознавства. *Тенденції модернізації національних освітніх систем: збірник наукових праць*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. URL: http://eprints.zu.edu.ua/13016/1/3_.pdf.
Bereziuk, O. & Muravska, T. (2014). Pryntsyupy ta pedahohichni umovy formuvannia estetychnoi kompetentnosti shkoliara zasobamy narodoznavstva [Principles and pedagogical conditions of formation of aesthetic competence of the student by the means of folkscience]. *Tendentsii modernizatsii natsionalnykh osvitynykh system: zbirnyk naukovykh prats – Trends in the modernization of national education systems: a collection of scientific papers*. Zhytomyr. Retrieved from: http://eprints.zu.edu.ua/13016/1/3_.pdf.
2. Березюк О. С. Чинники етнопедагогіки: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 205 с.
Bereziuk, O. S. (2013). *Chynnyky etnopedahohiky* [Factors of ethnopedagogy]. Zhytomyr, Ukraine.
3. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня» за заг. ред. О. В. Низковської. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 256 с.
Bilan, O. I. (2017). *Programa rozvytku dytyny doshkilnoho viku «Ukrainske doshkillia»* [Program of Preschool Child Development «Ukrainian Preschool»]. Ternopil, Ukraine.
4. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник. Київ: Слово, 2008. 408 с.
Bohush, A. M. & Havrysh, N. V. (2008). *Metodyka oznaiomlennia ditei z dovkiliam u doshkilnomu navchalnomu zakladi* [Methods of introducing children to the environment in pre-school institution]. Kyiv, Ukraine.
5. Ковшар О. В. Особливості розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в наступності. *Вісник Інституту розвитку дитини: Філософія, педагогіка, психологія*. Київ: В-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. Вип. 18. С. 25–30.
Kovshar, O. (2011). *Osoblyvosti rozvytku piznavalnoi aktyvnosti ditei doshkilnoho ta molodshoho shkilnoho viku v nastupnosti* [Features of development of cognitive activity of children of preschool and primary school age in continuity] *Visnyk Instytutu rozvytku dytyny: Filosofiia, pedahohika, psykhohiia – Bulletin of the Institute for Child Development: Philosophy, Pedagogy, Psychology*. 18, 25 – 30.
6. Ладивір С. Пізнавальний розвиток старшого дошкільника. *Дошкільна освіта*. 2009. № 3. С. 22–28.
Ladyvir, S. O. (2009). *Piznavalnyi rozvytok starshoho doshkilnyka* [Cognitive development of senior preschooler]. *Doshkilna osvita – Preschool education*. 3, 22–28.
7. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / За заг. наук. ред. Т.О. Піроженко. Київ: Українська академія дитинства, 2017. 80 с.
Pirozhenko, T. O. (2017). *Osvitnia programa «Vpevnenyi start» dlia ditei starshoho doshkilnoho viku* [«A confident start» educational program for senior preschoolers]. Kyiv, Ukraine.
8. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. Київ: ІЗМН, 1997. 232 с.
Stelmakhovich, M. H. (1997). *Ukrainska narodna pedahohika* [Ukrainian folk pedagogy]. Kyiv, Ukraine.
9. Товкач І. Формування пізнавальної активності старшого дошкільника у ході мовленнєвих занять. *Педагогіка і психологія сьогодення: теорія і практика: 36. наук. робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції: (21–22 лютого 2014 р., м. Одеса)*. Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2014. С. 41–47.

Tovkach, I. (2014). Formuvannia piznavalnoi aktyvnosti starshoho doshkilnyka u khodi movlennievkykh zaniat [Formation of cognitive activity of senior preschooler in language development classes]. *Pedahohika i psykholohiia sohodennia: teoriia i praktyka – Pedagogy and Psychology of Today: Theory and Practice*. Odesa, 41–47.

10. Федорович А. Народна іграшка: методичні матеріали до практичних занять. Дрогобич: РВВ ДДПУ імені Івана Франка, 2017. 100 с.

Fedorovych, A. (2017). Narodna ihrashka: metodychni materialy do praktychnykh zaniat [Folk toy: methodological materials to practical training]. Drohobych, Ukraine.

Fedorovych A.

ORCID 0000-0001-6289-5039

*Ph.D. in Pedagogical Sciences, Associate Professor
of the Department of General Pedagogy and Preschool Education,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Ukraine) E-mail: f_anna_v@ukr.net*

FOLKSCIENCE AS A MEANS OF COGNITIVE DEVELOPMENT OF SENIOR PRESCHOOLERS

The influence of the means of folkscience on the formation of cognitive abilities of senior preschoolers have been analysed in the article. For preschoolers, folkscience is a subject of study, since the child learns about the ethnic environment and on the other hand, it is a means of knowing the world. The educator must using the means of folkscience at classes of mathematics, nature, language development, arts work, music, physical education, etc. for successful completion of cognitive development tasks of children have been emphasized.

Article's purpose. *Disclosure of the role of folkscience in the cognitive development of senior preschoolers.*

Methodology. *Analysis and synthesis, systematization and generalization of theoretical and methodological data presented in the scientific literature.*

Scientific novelty. *The article focuses on the opportunities of means of folkscience in cognitive development of senior preschoolers; advise for educators on how to improve this process in preschool institutions are substantiated.*

Conclusions. *It is proved that means of folkscience are contribute to a deeper understanding of the world by children, their awareness of their belonging to the ukrainian, understanding of history, traditions, distinguishing features of folk crafts and toys, learning songs, dances, mastering a bright, colorful language, expanding speech, expanding speech imagination, thinking, attention, etc.*

Native language, folklore, native history, local lore, genealogy, family culture, nature of native land, folk traditions, customs, holidays, ceremonies, folk calendar, folk art, crafts, folk games and fun, folk toy, national symbolism are means of folkscience that are important for the cognitive development of senior preschool children. At the same time, for the preschoolers, folkscience is a subject of study – they acquire knowledge of the ethnic, social, subject and natural environment.

Keywords: *senior preschool children, cognitive development, learning means, folkscience, means of folkscience.*

Стаття надійшла до редакції 04.05.2020

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент **О. Є. Карпенко**